IMPACTUL DOCUMENTELOR DE POLITICI NAȚIONALE ÎN DOMENIUL ORDINII ȘI SECURITĂȚII PUBLICE ASUPRA PROTECȚIEI DREPTURILOR OMULUI, CARACTERISTICI DISTINCTIVE ȘI MECANISME DE IMPLEMENTARE

IMPACT OF NATIONAL POLICY DOCUMENTS IN THE FIELD OF PUBLIC ORDER AND SECURITY ON THE PROTECTION OF HUMAN RIGHTS, DISTINCTIVE FEATURES AND IMPLEMENTATION MECHANISMS

Ianuș ERHAN,
doctor în drept, conferențiar universitar,

Summary

The Republic of Moldova is making strong progress in promoting and protecting human rights, including through the ongoing process of bringing national legislation in accordance with international standards, but also through the development and promotion of major human rights policies.

The Ministry of Internal Affairs is the central specialized body of public administration, which ensures the implementation of government policy in several areas of responsibility, including those aimed the public order and security, as well as ensuring respect for fundamental human rights and freedoms.

At national level, several policy documents with reference to the human rights, as well as those in the field of public order and security contain prescriptions with an impact on them. Thus, in the last period it is stated the fact that most of adopted policy documents in the area of public order and security focus primarily on the protection and respect of human rights, for which reasons we have proposed a brief analysis of them, highlighting the most important features.

Key words: human rights, policy documents, public order and security

Astăzi este recunoscut faptul că Republica Moldova are nevoie de reforme dedicate în multe domenii, iar unul dintre acestea ține de activitatea Ministerului Afacerilor Interne și a Poliție naționale ca instituții împuternicite să protejeze drepturile omului.

Ministerul Afacerilor Interne este organul central de specialitate al administrației publice, care asigură realizarea politicii guvernamentale în mai multe domenii din responsabilitate, dintre care cele ce vizează ordinea și securitatea publică, cât și asigurarea respectării drepturilor şi libertăților fundamentale ale omului.

Respectarea drepturilor și libertăților omului este o prioritare în ansamblul complex de probleme și deziderate, ce preocupă societatea la etapa actuală. Republica Moldova înaintează ferm pe calea promovării și protecției drepturilor omului, inclusiv prin realizarea procesului continuu de racordare a legislației naționale la standardele internaționale, dar și prin elaborarea și promovarea unor politici majore privind respectarea drepturilor omului, inclusiv și cele în domeniul ordinii și securității publice, instituind mecanisme eficiente de realizare a lor.

La nivel național sunt mai multe documente de politici care se refere direct la drepturile omului, cât și cele din domeniul ordinii și securității publice care conțin prescripții cu impact asupra acestora.

Unul dintre cele mai importante documente, în acest sens, este Planul Național în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022 [1], care este al treilea document de politici publice, ce are drept scop realizarea și promovarea drepturilor omului. Acest plan a fost precedat de altele două similare pentru perioadele 2004-2008 și 2011-2014.

La baza Planului menționat stau recomandările internaționale în domeniul drepturilor omului făcute de către mecanismele de monitorizare ale ONU, CoE, OSCE și altor organizații internaționale. De accentuat, că la baza Planului menționat stau

obiectivele de dezvoltare durabilă incluse în Agenda 2030, adoptată de către țările membre ale Organizației Națiunilor Unite în septembrie 2015 și care se axează pe promovarea drepturilor omului sub toate aspectele – economic, cultural, social și politic. Un rol important în realizarea acestuia Plan, alături de alte autorități publice îi revine MAI, care depune eforturi constante și permanente de a asigura o bună implementare a acestuia.

Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2030" [2] (principalul document de planificare strategică a țării) este contribuția Republicii Moldova la realizarea Agendei 2030 și transpune țintele, în special cele considerate acceleratori ai dezvoltării, cât și indicatorii, adaptați la contextul național al Republicii Moldova. Realizarea Obiectivului 9 (Promovarea unei societăți pașnice, sigure și incluzive societăți) al acesteia ține de responsabilitatea Ministerului Afacerilor Interne și vizează o paletă întreagă de activități, dintre care cu referință la drepturile omului putem menționa: reducea incidenței fenomenului delincvenței juvenile; eliminarea violenței, neglijării, exploatării și traficului copiilor și femeilor; prevenirea și combaterea adecvată a infracțiunilor; îmbunătățirea relației comunitate-poliție, etc.

În aceeași odine de idei, Strategia Națională de Ordine și Securitate Publică pentru anii 2017-2020 [3], prevede realizarea unui sistem de ordine și securitate publică modern, dual, integrat, interoperabil și compatibil, capabil să asigure servicii publice de calitate pentru protecția persoanei, siguranța societății și statului.

Documentul, în cauză, are ca scop sporirea calității serviciilor de asigurare a ordinii publice și securității cetățenilor, inclusiv prin implicarea societății civile în combaterea fenomenului infracțional. Totodată, se urmărește dezvoltarea sistemului de formare profesională al angajaților autorităților de aplicare a legii și instituirea unui sistem modern de ordine și securitate publică, capabil să sporească încrederea populației și să consolideze protecția societății.

Un alt document de politici în domeniul ordinii și securității publice îl constituie Strategia de reformare a Trupelor de

Carabinieri pentru anii 2017-2020 și planul de implementare al acesteia [4].

Acest document de politici prevede constituirea unui sistem de ordine și securitate publică capabil să asigure servicii de calitate cetățenilor și să sporească nivelul de încredere al societății în organele de drept, la finele implementării căruia, va fi creat un sistem polițienesc dual, cu delimitarea clară a atribuțiilor de menținere, asigurare și restabilire a ordinii publice, conform modelelor statelor europene, fiind evitate dublările de competențe între Poliție și Carabinieri. Totodată, militarii în termen, treptat vor fi înlocuiți cu personal profesionalizat, și în acest sens, accent major se pune pe instruirea personalului, inclusiv în domeniul respectării drepturilor și libertăților cetățenilor.

Următorul document de politici este Strategia de Dezvoltare a Poliției pentru anii 2016–2020 și a Planul de acțiuni privind implementarea acesteia [5]. În esență, Strategia dată asigură continuitatea procesului de reformare demarat, prin Concepția de reformare a Ministerului Afacerilor Interne și a structurilor subordonate și deconcentrate și reprezintă o aliniere a acțiunilor planificate la prevederile Acordului de Asociere Uniunea Europeană – Republica Moldova [6].

Pe de altă parte, Strategia prevede mai multe obiective generale, dintre care unul se referă direct la aplicarea echitabilă, eficientă și eficace a legislației bazate pe drepturile omului în activitatea Poliției.

Nu pot fi trecute cu vederea și celelalte obiective generale, care ca efect și finalitate au respectare drepturilor omului, cum ar fi: consolidarea responsabilității, eficienței, transparenței și profesionalismului Poliției; consolidarea capacităților Poliției de combatere a crimei organizate, traficului de ființe umane, criminalității cibernetice, violenței, inclusiv infracțiunilor din motive de gen, drogurilor; crearea unui serviciu polițienesc modern, în conformitate cu cele mai bune standarde şi practici ale Uniunii Europene și internaționale, în măsură să răspundă pro-activ și în mod egal la nevoile cetățenilor și ale societății în ansamblu.

Întru susținerea amplului proces de implementare a strategiei menționate, în decembrie 2016 Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană au semnat un Acord de finanțare - Contract de Reformă „Suport pentru Reforma Poliției".

Obiectivul general al Contractului dat (Programul pentru suport bugetar) este să asiste Guvernul RM în asigurarea statului de drept, consolidarea ordinii și securității publice, combaterea crimelor organizate și protecția drepturilor omului prin dezvoltarea unei poliții transparente, eficiente, responsabile și accesibile.

Obiectivele specifice ale Programului sunt similare cu obiectivele generale ale Strategiei de Dezvoltare a Poliției cu mențiunea expresă de aliniere la cele mai bune standarde și practici ale UE și internaționale.

În rezultatul implementării Strategiei de dezvoltare a Poliției au fost elaborate și aprobate mai multe documente de politici sectoriale. Astfel, la începutul anului 2018, de către Guvernul Republicii Moldova a fost aprobată Concepția și Planul de acțiuni pentru anii 2018 – 2020 privind activitatea polițienească comunitară [7] care este destinată organizării activității polițiștilor conform celor mai bune practici şi standarde internaționale de conlucrare cu membrii comunității.

Cât privește reducerea relelor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia Poliției, a fost adoptat un Plan de acțiuni dedicat [8], iar acțiunile realizate au fost focusate pe îmbunătățirea condițiilor de detenție și transportare, prin finalizarea procesului de asigurare cu autospeciale a unităților de poliție, îmbunătățirii condițiilor materiale de detenție, dezvoltării instrumentelor de management al cazurilor de detenție, cât și stabilirea unor reglementare clare și exacte de respectare a drepturilor și garanțiilor procesuale ale persoanelor aflate în custodia Poliției.

Mai nou în cadrul Programului de activitate al Guvernului [9], votat la 14 noiembrie 2019, a fost inclus obiectivul ce vizează ordinea publică, iar unele din acțiuni au impact direct asupra mecanismului național de protecție a drepturilor omului, cum ar fi: implementarea unui set de acțiuni urgente pentru stoparea creșterii

nivelului criminalității grave și deosebit de grave în țară; consolidarea capacităților instituționale și profesionale ale subdiviziunilor polițienești; extinderea implementării conceptului de activitate polițienească comunitară la nivel național, reorientând activitatea represivă a subdiviziunilor polițienești spre una proactivă; crearea mecanismelor instituționalizate de consultare formală și asigurare a participării autorităților publice locale și a comunității la gestionarea domeniului ordinii și securității publice.

În concluzie, putem menționa, că în Republica Moldova există cadrul de politici relevant ce vizează domeniul ordinii publice care include și componenta de respectare și protecție a drepturilor omului de către MAI și subdiviziunile sale. Astfel, în ultima perioadă se conturează acel fapt prin care majoritatea documentelor de politici naționale adoptate în domeniul ordinii și securității publice se axează prioritar pe protecția și respectarea drepturilor omului, lucru pe care îl considerăm corect și de importanță majoră.

SURSE BIBLIOGRAFICE:

1. Hotărârea Parlamentului nr. 89 din 24.05.2018 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022, publicată la 10-08-2018 în Monitorul Oficial Nr. 295-308;
2. https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/cu_privire_la_aprobarea_proiectului_de_lege_pentru_aprobarea_strategiei_nationale_de_dezvoltare_moldova_2030.pdf;
3. Hotărârea Guvernului nr. 354 din 31.05.2017 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, publicată la 02-06-2017 în Monitorul Oficial Nr. 171-180, art. 430;
4. Hotărârea Guvernului nr. 357 din 31.05.2017 cu privire la aprobarea Strategiei de reformare a Trupelor de Carabinieri pentru anii 2017-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, publicată la 09-06-2017 în Monitorul Oficial Nr. 181-189, art. 474.

5. Hotărârea Guvernului nr. 587 din 12-05-2016 pentru aprobarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. Publicat : 20-05-2016 în Monitorul Oficial Nr. 134-139 art. 645;
6. http://politia.md/sites/default/files/raport_implementare_program_sb_in_2019.pdf;
7. Hotărârea Guvernului nr. 100 din 30.01.2018 pentru aprobarea Concepției și a Planului de acțiuni pe anii 2018-2020 privind activitatea polițienească comunitară, publicat la 02.02.2018, în Monitorul Oficial Nr. 33-39, art. 116;
8. Hotărârea Guvernului nr. 748 din 20.09.2017 pentru aprobarea Planului de acțiuni privind reducerea relelor tratamente, abuzului și discriminării față de persoanele aflate în custodia Poliției pentru anii 2017-2020, publicat la 22-09-2017 în Monitorul Oficial Nr. 340-351, art. 853;
9. https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/programul_al_guvernului_chicu_ro.pdf.